

IBER 1501

Spania og Portugal, 1820 - 1970

Periodisering, Spania

- 1813-1833 Fernando VII
- 1833-1868 Isabel II
- 1868-1874 Den første republikk
- 1874-1923 La restauración
- 1923-1930 Primo de Rivera
- 1931-1936 Den andre republikken
- 1936-1939 Borgerkrigen:
- 1939-1975 Diktatur under Franco:
- 1975- Transisjon og demokrati:

Periodisering, Portugal

- 1820-1833: Dom Pedro II vs. Dom Miguel
- 1833-1910 Konstitusjonelt monarki og "a regeneração"
- 1910-1928 Den første republikken
- 1928-1975 Portugal under Salazar (fra 1968 Caetano)
- 1975 - Overgang til demokrati

- I dag framstår både Portugal og Spania som moderne, innflytelsesrike, velstående og stabile demokratier. Men i rundt 40 år på 1900-tallet, var begge styrt av anti-demokratiske, autoritære regimer; Portugal fra 1928 til 1974 og Spania fra 1939 til 1975. Hvorfor?

Spania og Portugal, 1814 - 1930

- 1800-tallet generelt i Europa m/ spanske og portugisiske særtrekk
 - Befolkningsvekst og migrasjon
 - Industrialisering og urbanisering
 - Liberalisme og "laissez-faire"
 - Arbeiderbevegelser
 - Nasjonalstat og nasjonalisme
 - Imperialisme: "the scramble for Africa"

Demografi

	1800	1850	1900	Vekst
Spania	11,5	15,5	18,6	1,6
Portugal	3,1	4,2	5,4	1,7
Frankrike	26,9	36,5	38,9	1,4
Storbrit.	10,9	20,9	41,6	3,8
Norge	0,9	1,5	2,2	2,4

Kilde: Merriman, *A History of Europa*, s. 672 og

<http://www.tacitus.nu/historical-atlas/population/westeurope.htm>

Demografi

- $B=f-d+i-u$
B = Befolkningsendring, f = fødte, d =døde,
I = innvandrede, u = utvandrede
- Spania og Portugal lav befolkningstetthet (m.a.o. rom for stor økning)
- Folk begynte å gifte seg seinere (generell vesteuropeisk trend, men Iberia seint ute)
- I Spania: stor dødelighet (borgerkriger og epidemier, men økning p.g.a. av flere barn pr kvinne, lavere dødelighet og relativt liten utvandring fram til midten av 1800-tallet
- <http://club.telepolis.com/geografo/regional/espa/poblacion.htm>

Økonomisk utvikling: bnp pr innb. (i 1960 USD dollar)

	1830	1860	1913	1929	1950	1960	1970
Port.	250	290	335	380	440	550	985
Spania		325	400	520	430	640	1400
Norge	225	325	615	845	1225	1640	2405
Frank	275	380	670	890	1055	1500	2535
GB	370	600	1070	1160	1400	1780	2225

Andel av befolkning som kan lese

	1860	1900	1910	1920	1930	1940	1950
Port	-	27	31	35	40	48	58
Spania	25	41	48	56	67	77	83

Industrialisering

- Beskjeden og sein industrialisering på den iberiske halvøy (i forhold til V-E for øvrig)
- Regionale unntak: Barcelona og Bilbao
- Tekstilindustri (sammenheng med Cuba)
- 1910 - industrialiseringen skyter fart
- 1920: industriarbeidere 20% av bef. i SP.
- Regeneração (1850-), men mest vei- og jernbane (lite genuin industri)

Liberale og konservative

- Store deler av 1800-tallet: konflikter mellom liberale og konservative (typisk for den vestlige verden på 1800-tallet)
- Mange ideologiske strømninger på den iberiske halvøy, MEN (generelt):

Konservative:	Liberale:
Fryktet sekularisering/ svak kirke	Kirken stod i veien for framskrittet
Nasjonal storhet i fortiden	Kopiere Frankrike og UK
Støtte spes. på landsbygda	Støtte blant urbane grupper
Støtte i kirken og rel. ordenene Støtte blant tradisjonelle elite	Støtte i nytt borgerskap og tradisjonelle eliter
Orientert mot Europa (Roma, deler av Frankrike etc)	Orientert mot Europa (det liberale Europa)

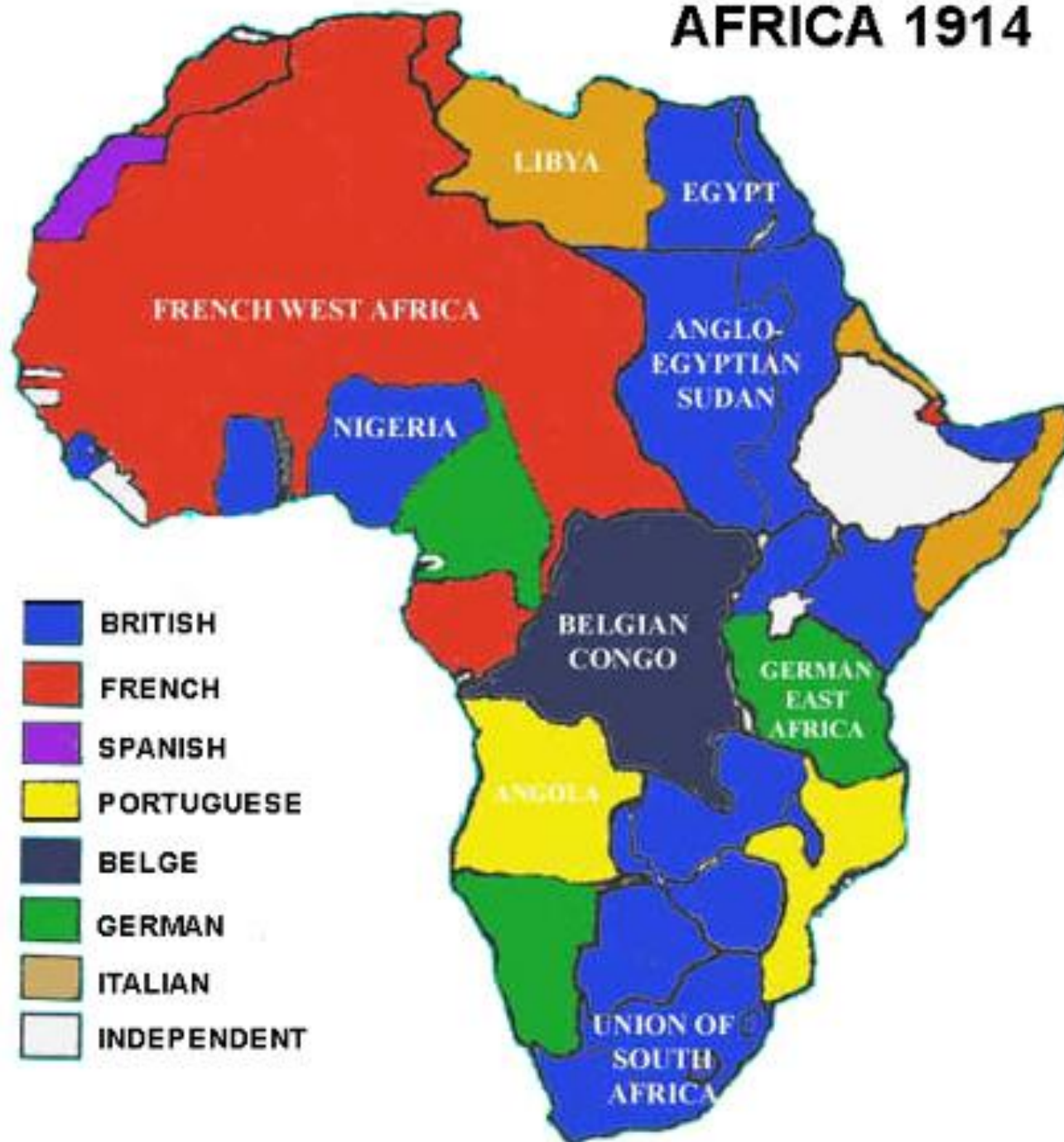
Nye bevegelser på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet

- Arbeiderpartier/ sosialistpartier:
 - PSOE (Sp): 1879
 - Sosialistpartiet (P): 1875
 - Republikanske parti (P): 1876
- Fagbevegelser, anarkister og anarko-syndikalister
- Nasjonalisme, korporativisme, fascisme

Imperialisme

- Generell europeisk trend: den nye imperialismen (spes. Afrika, men også andre steder), fra 1860-tallet
- Spania (1860-tallet), og 1898
- Portugals forsøk på å erstatte Brasil

AFRICA 1914

Portugal: politisk utvikling

- Regeneração (1850-1910)
 - Industrialiseringsplaner, jernbane
 - Imperialisme i Afrika
 - Carbonari (yngre offiserer), mislikte Br. dominans
- Den 1. republikken (1910-1926)
 - Mordet på kong Carlos I og Luis Felipe drept i 1908. Kong Manuel bare til 1910.
 - Nytt styre: Begrenset stemmerett, men mange valg, Antiklerikalt, Faksjoner, 1. VK, Økonomiske problemer på 20-tallet, Korrupsjon, politisk vold, ustabilitet

Spania: politisk utvikling

- Den ærerike revolusjonen (1868), eksperimentene med it. konge og republikk, gjeninnsettelse av bourbon (kong Alfonso XII) i 1874, Pax Canovana, turno pacífico,
- De røde årene i Spania til 1922, tapet i Marokko, Primo de Riveras styre til 1930.